

Adroddiad i'r: Cyngor Sir

Dyddiad y Cyfarfod: 9 Medi 2014

Aelod Arweiniol / Swyddog: Y Cyngorydd Julian Thompson-Hill/Paul McGrady

Awdur yr Adroddiad: Richard Weigh, Prif Gyfrifydd

Teitl: Adroddiad Ariannol – Y Sefyllfa Alldro Derfynol A
Datganiad Cyfrifon 2013/14

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r Cabinet wedi bod yn derbyn adroddiadau monitro rheolaidd drwy'r flwyddyn ariannol ynglŷn â pherfformiad gwariant yn erbyn y gyllideb a'r arbedion y cytunwyd arnynt fel rhan o'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Derbyniodd y Cabinet yr adroddiad terfynol ar 25 Mehefin 2013. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi manylion am y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ac yn nodi'r effaith ar gronfeydd wrth gefn a balansau.

Cafodd drafft cyntaf y Datganiad Cyfrifon Blynyddol ar gyfer 2013/14 ei gyflwyno i'r archwilwyr allanol ar 30 Mehefin. Mae'r cyfrifon yn cael eu harchwilio ar hyn o bryd a chaiff y cyfrifon terfynol eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ym mis Medi i'w cymeradwyo'n ffurfiol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Adrodd ar y sefyllfa refeniw derfynol a'r effaith ar gronfeydd wrth gefn a balansau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Ystyried y sefyllfa alldro refeniw terfynol ar gyfer cyllideb refeniw 2013/14 a nodi triniaeth cronfeydd wrth gefn a balansau a fanylir yn yr adroddiad.

4. Manylion am yr adroddiad

Mae'r sefyllfa alldro ariannol gyffredinol ar gyfer 2013/14 yn dan wariant yn erbyn y gyllideb a gymeradwywyd, ac ynghyd â chynnydd yn arenillion Treth y Cyngor, mae'n cryfhau sefyllfa ariannol y Cyngor. O ganlyniad, mae'n bosibl gwneud argymhellion i drosglwyddo cyllid i gronfeydd wrth gefn penodol a fydd yn parhau i helpu'r Cyngor fynd i'r afael â phwysau ariannol trwm y blynyddoedd nesaf a bodloni'r ymrwymadau o ran arian parod sydd eu hangen i gyflawni'r Cynllun Corfforaethol.

Mae'r ffigurau refeniw terfynol wedi'u nodi yn Atodiad 1. Mae sefyllfa derfynol cyllideb y gwasanaethau a'r gyllideb gorfforaethol yn danwariant o £1.714m (1.8% o'r gyllideb refeniw net). Mae'r sefyllfa derfynol ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol £235k yn uwch ar y cyfan na'r hyn a adroddwyd ym

mis Mawrth gan fod nifer o safleoedd wedi newid. Mae un o'r newidiadau mwyaf sylweddol mewn perthynas â chyllidebau corfforaethol (symudiad o £220k) lle roedd cost gwirioneddol treuliau sy'n gysylltiedig â'r llifogydd diweddar yn is na'r hyn a ddisgwyliwyd a chostau archwilio allanol yn is nag a ragwelwyd.

Mae'r gwasanaethau'n parhau i fod yn rhagweithiol wrth gynllunio ar gyfer arbedion yn y blynyddoedd sydd i ddod, a dechreuwyd gweld effaith ariannol rhai o'r cynigion hynny tuag at ddiwedd 2013/14. Rhoddodd wasanaethau wybod am ymrwymadau yn erbyn balansau ym mis Mawrth sy'n gyson â'r sefyllfa net derfynol. Roedd y rhan fwyaf o'r balansau wedi cael eu rhagweld o ganlyniad i amseru (e.e. oedi wrth roi newidiadau gwasanaeth ar waith, ymrwymadau gwariant penodol yn cael eu gohirio neu ffioedd yn dod i rym ymlaen llaw).

Ceir rhagor o wybodaeth am **alldro terfynol y gwasanaeth** a'r defnydd arfaethedig o falansau yn **Atodiad 2**.

Ysgolion – Roedd y gwariant ar ysgolion £1.023m yn is na'r gyllideb ddirprwyol. Mae balansau ysgolion bellach yn sefyll ar £3.892m, sydd gyfwerth â chyfartaledd o £256 am bob disgybl a 5.66% o gyllideb net yr ysgolion. Mae £306k o'r symudiad yn ymwneud â dwy ysgol yr oedd eu balansau'n sylweddol o negyddol ac yn dangos cynnydd da tuag at ddychwelyd at falans positif, tra bod £271k arall yn berthnasol i Ysgolion Arbennig. Mae manylion balansau ysgolion i'w gweld yn **Atodiad 3**.

Effeithir ar sefyllfa arenillion **Treth y Cyngor** gan nifer yr anheddau yn y Sir, ynghyd â lefel cymharol uchel o gasglu trethi (97.7%). Gwnaed tybiaethau pan bennwyd y cyllidebau i roi cyfrif am ostyngiad tebygol yng nghyfradd casglu trethi o ganlyniad i'r darlun economaidd cyffredinol anodd ond mae'r cyngor wedi llwyddo i gynnal cyfradd gasglu uchel o hyd, sydd yn gryn gamp.

Fel yr adroddwyd drwy'r flwyddyn, roedd disgwyl i lefel arenillion terfynol Treth y Cyngor fod yn fwy na'r rhagolygon gwreiddiol a ddefnyddiwyd pan bennwyd y gyllideb. Yr arenillion terfynol yw £321k (0.8%) sydd yn uwch na'r amcangyfrif gwreiddiol ac felly mae gan y Cyngor fuddiant unigryw. Y dybiaeth drwy'r flwyddyn a'r cynnig bellach yw defnyddio hyn i gyfrannu tuag at ariannu'r Cynllun Corfforaethol.

Cyllidebodd y cyngor ar gyfer gwneud cyfraniad o £300k i'r balansau cyffredinol sydd, yn gyson ag adroddiadau blaenorol, yn dybiaeth o fewn y sefyllfa alldro derfynol ac yn dod â balansau cyffredinol i £8.6m. Cyllidebodd y cyngor hefyd i gyfrannu tuag at ariannu'r Cynllun Corfforaethol. Mae'r Cynllun yn gofyn am tua £25m o arian parod a £52m o arian wedi'i fenthyg i wireddu dyheadau'r Cyngor. Rhan o'r strategaeth hon oedd dynodi adnoddau referniw cyllidol i gynhyrchu arian parod i ariannu gwariant cyfalaf a bydd yr arfer hwnnw'n parhau. Tybiodd cyllideb 2013/14 y byddai cyfraniadau i ariannu'r Cynllun Corfforaethol yn cael eu gwneud drwy arian blaenoriaeth, darpariaethau cyllidebol o fewn cyllidebau corfforaethol a throsglwyddiadau arian parod eraill yn y flwyddyn. Cyfanswm yr arian a ddyrannwyd i gronfa

wrth gefn y Cynllun Corfforaethol o fewn y flwyddyn yw £4.3m, gydag £855k yn ychwanegol wedi'i gynnig fel rhan o'r sefyllfa derfynol. Gyda gwariant o £797k yn erbyn y gronfa wrth gefn yn ystod y flwyddyn, y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn yw £14.7m.

Oherwydd sefyllfa gyffredinol y gwasanaethau, cynigir ar y cam hwn bod gwasanaethau'n dwyn ymlaen y tanwariant net a restrir fel Balansau Gwasanaethau Ymrwymedig yn Atodiad 1 er mwyn helpu i ddarparu strategaeth cyllideb 2014/15 a chyflawni ymrwymadau presennol. Bydd angen i wasanaethau amlinellu'n fanylach sut y bydd y balansau a ddygwyd ymlaen wedi cael eu defnyddio yn 2014/15 yn yr Adroddiad Ariannol i'r Cabinet ym mis Hydref. Gellir ailddyrranu balansau nas defnyddiwyd o ganlyniad i'r adolygiad hwn.

Mae'r sefyllfa derfynol yn golygu y caiff cyllid arian parod ei ddyrranu. Mae hyn yn llwyddiant sylweddol yn yr hinsawdd ariannol gyfredol ac mae'n rhaid i'r cyngor sicrhau y defnyddir yr arian yn y ffordd fwyaf effeithiol posibl. Fel y tynnwyd sylw ato uchod, cynigir bod £855k o hwn yn cael ei ddefnyddio i wneud y cyfraniadau ariannol sydd eu hangen i ariannu'r Cynllun Corfforaethol. Cynigir hefyd y caiff £250k ei neilltuo fel gwariant cyfalaf i arbed cronfa i archwilio'r posibilrwydd o fuddsoddi mewn llety gofal maeth i geisio lleihau nifer a chost lleoliadau maeth allanol. Caiff achos busnes llawn ei ddatblygu yn ystod y tri mis nesaf ond yn seiliedig ar fuddsoddiad unigryw o £50k dros bum eiddo, gallai'r arbedion refeniw blynyddol fod yn £40k am bob lleoliad.

Mae nifer o gyfraniadau i mewn ac allan o'r Cronfeydd wrth gefn wedi digwydd o fewn y cyfrifon. Ceir manylion am y rhain yn **Atodiad 4** a bydd angen iddynt gael cymeradwyaeth gan y Cyngor llawn. Mae cronfeydd wrth gefn newydd a sefydlwyd yn ystod y flwyddyn yn cynnwys y canlynol:

- Sefydlwyd cronfa adennill addysg arbennig wrth gefn y tu allan i'r sir i liniaru'r galw a galluogi lleihad yn y gyllideb yn 2014/15
- Sefydlwyd cronfa gofal cymdeithasol modern wrth gefn gan ddefnyddio refeniw unigryw er mwyn helpu i ddarparu effeithlonrwydd yn y dyfodol.
- Sefydlwyd cronfa Plant ag Anableddau wrth gefn er mwyn helpu i ddatblygu darpariaethau hamdden a gwasanaeth eraill
- Sefydlwyd cronfa newid Sianel wrth gefn er mwyn datblygu prosiectau a fydd yn darparu arbedion effeithlonrwydd ym maes Gwasanaethau Cwsmeriaid.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Cyllideb refeniw net y cyngor ar gyfer 2013/14 oedd £192m. Y sefyllfa derfynol ac eithrio ysgolion oedd tanwariant net o £1.8m (1.4%). Lle mae gwasanaethau wedi tynnu sylw at ymrwymiadau gwariant dilys yn erbyn balansau 2013/14, cynigir y bydd y gwasanaethau hynny yn cario'r balans net drosodd i 2014/15. Caiff y sefyllfa ym mhob gwasanaeth a'r defnydd bwriedig o falansau gwasanaeth ei adolygu yn ystod 2014/15.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad?

Cyflwynwyd crynodeb o'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb i'r Cyngor ym mis Chwefror 2013.

8. Pa ymgynghori a wnaed gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Cynhaliwyd heriau gwasanaeth gyda phob pennaeth gwasanaeth ac roedd pob her yn cynnwys cynrychiolwyr o'r pwyllgor craffu a'r Cabinet. Cynhaliwyd gweithdai Cynllun Corfforaethol a Chyllideb gydag aelodau ym mis Medi, Tachwedd a Rhagfyr. Cymeradwywyd y cynllun cyfalaf gan y Cyngor ar ôl ei archwilio gan y Grŵp Buddsoddi Strategol a chael argymhelliad gan y Cabinet.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben yn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun sefyllfa ariannol y tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa gostyngiadau angenrheidiol yn y gyllideb yn ystod y ddwy flynedd nesaf.

Yn y tair blynedd diwethaf, mae'r cyngor wedi cyflawni arbedion i'r gyllideb refeniw o bron i £13m sydd yn gryn lwyddiant. Mae gwasanaethau yn parhau i fod yn ddarbodus ac effeithiol o ran nodi arbedion wrth symud ymlaen, ac mae rhai o'r arbedion hynny wedi dechrau cael effaith yn 2013/14.

Mae'r sefyllfa derfynol yn golygu y gellir gwneud y cyfraniadau sydd eu hangen yn 2013/14 i ariannu'r Cynllun Corfforaethol. Ni ellir cyflawni'r Cynllun oni bai y caiff yr adnoddau arian parod angenrheidiol eu clustnodi er mwyn buddsoddi mewn ysgolion, mewn gofal cymunedol ac mewn blaenoriaethau eraill.

10. Pa risgiau sy'n bodoli, ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â'r gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.